

В.І.ПОЖУЄВ (доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри програмного забезпечення та математичного моделювання, ректор, Заслужений працівник освіти України)

Запорізька державна інженерна академія, Запоріжжя

admin@zgia.zp.ua

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОДИН З НАЙВАЖЛИВІШИХ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В статті дається аналіз стрімкого розвитку і розповсюдження нових інформаційних технологій, що набувають сьогодні характеру глобальної інформаційної революції, яка здійснює зростаючий вплив на політику, економіку, управління, фінанси, науку, культуру та інші сфери людської життєдіяльності у рамках національних кордонів і світі в цілому; дається аналіз формування мережного суспільства та глобальної мережної економіки, що відбувається на основі формування національної інформаційної інфраструктури

***Ключові слова:** інформаційно-комунікативні технології, інформаційне суспільство, інформаційна економіка, інформаційна інфраструктура, глобальне інформаційне суспільство, інформаційна сфера, глобальна мережна економіка, мережне суспільство, національна інформаційна інфраструктура*

Вступ

Стрімкий розвиток і розповсюдження нових інформаційних технологій набуває сьогодні характеру глобальної інформаційної революції, яка здійснює зростаючий вплив на політику, економіку, управління, фінанси, науку, культуру та інші сфери людської життєдіяльності у рамках національних кордонів і світі у цілому. Інформаційно-комунікаційні технології являються сьогодні одним з найважливіших факторів, які впливають на формування суспільства XXI століття, так як надавши унікальні можливості у сфері пересування капіталу, товарів і послуг, інформаційні і комунікаційні технології стали основою формування нового типу економіки – «економіки знань», «інформаційної економіки», «кіберекономіки». Існуючі економічні системи покликані пристосовуватися до інформаційної і комп'ютерної реальності.

Саме тому суспільний лексикон сьогодні збагатився такими поняттями, як «електронний уряд», «електронне громадянство», «кіберполітика», «кібердемократія», «комп'ютеро опосередкована політична комунікація». У процесі формування цього суспільства поступово стираються кордони між країнами і людьми, радикально змінюється структура світової економіки, значно більш динамічним і конкурентоспроможним стає ринок. Інформація і знання стають одним із стратегічних ресурсів держави, масштаби використання якого стали одним із факторів соціально-економічного розвитку. У зв'язку з цим до числа найважливіших задач кожної держави являється формування розвитку

інформаційної інфраструктури та інтеграції у глобальне інформаційне суспільство. Вирішення цих задач стає сьогодні необхідною умовою стійкого розвитку держави та її повноцінного входження у світову економіку. Разом з тим сучасні інформаційні технології глибоко проникають у всі сфери суспільного життя, генерують не тільки нові можливості у вирішенні накопичених проблем, але й принципово нові загрози, серед яких цифровий розрив між країнами і в рамках окремої держави, дотримання свободи слова, охорона інтелектуальної власності. Боротьба з комп'ютерними злочинами, а також питання цензури у глобальних комп'ютерних мережах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Визначенню термінологічної основи дослідження сприяли роботи зарубіжних авторів, більшість з яких присвячена проблемам постіндустріалізму. Серед них слід відмітити роботи, що характеризують інформаційне суспільство: Г. Д. Белла (D. Bell), К. Вербаха (K. Werbach), Р. Кана (R. Kahn), Е. Кінга (E. King), І. Масуди (Y. Masuda), Т. Меррілла (T. Merrill), М. Пората (M. Porat), Л. Робертса (L. Roberts), К. Робінсона (K. Robinson), Р. Реддіка (R. Reddick). Автор також спирався на роботи відомих істориків і філософів, у яких здійснена спроба осмислити і спрогнозувати зміни, що відбуваються у різних сферах людської життєдіяльності під впливом інформаційно-комунікаційних технологій. Це роботи Т. Стоуньєра «Інформаційне багатство: профіль постіндустріальної економіки», Д. Тапскотта «Електронно-цифрове суспільство. Плюси і мінуси мережевого інтелекту», Е. Тоффлера «Третя хвиля», П. Дракера «Посткапіталістичне суспільство», А. Галлімора «Стратегії розвитку бібліотек в інформаційному суспільстві», М. Кастельса «Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура».

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Однією з найважливіших тенденцій сучасного світу стала глобалізація, яка сприяла і розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Інформаційні потоки виходять за межі національних і інтегруються у світовий інформаційний простір, чому у значній мірі сприяє удосконалення комунікаційних систем і способів використання космічного простору для передачі інформації, прогнозування їх подальшого розвитку. Проте говорити про перспективи становлення інформаційного суспільства стали говорити у результаті прогресу в сфері нових інформаційних технологій. Поява Інтернету і лібералізація ринку, наслідком якої стало пониження вартості комунікаційних послуг – це два важливі фактори, які прискорили розвиток інформаційної сфери, прискорили її соціальний ефект. Результати дослідження Міністерства торгівлі США показали, що радіо потрібно було 30 років, щоб досягти аудиторії 50 млн. людей, телебаченню – 13 років, а Інтернет – всього 4 роки. Останнім часом інформаційно-комунікаційні технології переживають процес прискореного розвитку. Інтенсивний

розвиток нових інформаційних і телекомунікаційних технологій надає принципово нової

якості трансграничному обміну і виступає рушійною силою економічних і соціальних змін у світі. Саме вони здійснюють значний вплив на відносини між окремими особами, так і країнами на світовому рівні. Разом з тим не можливо не відмітити значний технологічний розрив між розвинутими країнами світу (США, Західна Європа, Японія) і останнім світом, що являється головною перешкодою на шляху становлення глобального інформаційного суспільства. Таким чином, завдяки інформаційній революції, яка розгорнулася на фоні процесів глобалізації, слід говорити про те, що світ вступає у нову стадію свого розвитку, а саме початкову стадію інформаційного суспільства.

Новизна

Сучасні досягнення у сфері розвитку інформаційних і комунікаційних технологій сприяють формуванню нових економічних, політичних, соціальних і культурних відносин у житті людей, які описуються єдиним терміном «глобальне інформаційне суспільство». Слід з усією впевненістю говорити про становлення всеохоплюючого електронного середовища для економічної діяльності, яка отримала нову назву «**глобальна мережна економіка**», і визначається як середовище, у якому компанія чи індивід, який знаходиться у будь-якій точці економічної системи, може з найменшими за тратами контактувати з будь-якою іншою компанією чи індивідом з приводу сумісної роботи, для здійснення торгівлі чи обміну ідеями. Розгортання прогресу у формуванні і розширенні масштабів **мережної економіки** зумовлений, по-перше, розвитком і швидким розповсюдженням інформаційно-комунікаційних технологій, а також постійним пониженням цін на їх використання, що підвищує їх доступність. По-друге, спостерігається значне переміщення різноманітних видів соціально-економічної діяльності в електронне середовище, що вже сьогодні представляє тисячі видів бізнесу. При цьому слід відмітити, щоб тут ви можете конкурувати навіть з успішно визнаними гігантами, постільки комп'ютерна економіка представляє унікальні можливості протистояти монополії і великим фірмам. Істотні зміни внаслідок упровадження інформаційних та телекомунікаційних технологій відбуваються у трьох наступних економічних інститутах: торгівлі, фінансах і трудових відносинах.

Мета статті

- *проаналізувати* умови виникнення глобального інформаційного суспільства та дати йому визначення;

- *обґрунтувати* напрями впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у зарубіжних країнах;

- *розкрити* сутність і значення впливу інформаційно-телекомунікаційних технологій на появлення глобального інформаційного суспільства;

- *визначити* детермінанти оптимізації глобального інформаційного суспільства в умовах глобалізації.

Викладення основного матеріалу

Узагальнюючи існуючі підходи до трактовки поняття «глобальне інформаційне суспільство», слід відмітити, що в сучасний період під таким суспільством розуміється суспільство нового типу, що формується в результаті нової глобальної соціальної революції, основою якої являється вибуховий розвиток і конвергенція інформаційних та телекомунікаційних технологій; суспільство знання, у якому головною умовою добробуту кожної людини і кожної держави стає знання, що досягається завдяки доступу до інформації і вмінню з нею працювати; суспільство, у якому обмін інформацією не буде мати ані часових, ані просторових, ані політичних кордонів, у якому за допомогою наукової обробки даних і підтримання знання будуть прийматися обґрунтовані рішення з метою покращення якості життя у всіх її аспектах; суспільство, яке, з однієї сторони, взаємопроникненню культур, а з іншої, відкриває кожній спільноті нові можливості для самореалізації. У багатьох країнах світу сьогодні відбувається процес переходу до нової соціально-економічної формації, глобального інформаційного суспільства, яке буде представляти собою сукупність національних інформаційних інфраструктур.

Як свідчить аналіз, **критеріями інтеграції** певної країни до світового інформаційного простору, слугує макроекономічна політика і концепція держави у контексті формування інформаційного суспільства, специфіка його законодавчої бази, особливості національної культури і менталітету. Умовно виділяють дві основні моделі розвитку інформаційного суспільства: 1) західна 2) східна. Причому у рамках західної моделі слід виділити шлях, обраний Європою, від американського шляху, а у рамках східної особливе місце займає Китай. Основною рисою макроекономічної політики країн Європейського Союзу слугує пошук певного балансу між повним контролем зі сторони держави і законами ринку, іншими словами, сполучення урядових і ринкових сил з врахуванням того, що роль кожної з них може змінюватися у залежності від ситуації, що склалася. Цей підхід до ролі держави у розвитку інформаційного суспільства був виражений у резолюції ЄС 1993 року, де відмічалася необхідність досягнення балансу між ринковою і соціальною орієнтаціями. Своє відображення він знайшов у доповіді датського уряду «Інформаційне суспільство 2000», де підкреслюється, що ринок не може взяти контроль над стратегією розробки інфомагістралей, ця стратегія повинна враховувати можливості ринкових сил. В той же час ЄС продовжує приділяти велику увагу приватизації і лібералізації ринку інформаційно-комунікаційних технологій.

Лідерські позиції у процесі лібералізації займають Великобританія, Швеція, Фінляндія, Нідерланди. Значний імпульс цьому процесу надало підписання у 1997р. 69 країнами, які представляють 90% світового ринку, телекомунікаційних послуг, угоди про лібералізацію. У планах розвитку інформаційного суспільства вказується, що саме будівництво мереж

являється рушійним фактором розвитку сфери послуг. Саме практично всіма програмами ставиться задача – розвитку «універсального обслуговування». Далеко не останню роль у розробці моделі розвитку інформаційного суспільства та її наступної реалізації відіграють національні культурні особливості, які саме і визначають попит у країні на ті чи інші інформаційні технології. У цілому слід відмітити той факт, що європейські теле/радіопрограми, а також відеоринок знаходяться сьогодні під великим американським впливом. Американський шлях формування інформаційного суспільства визначається загальною моделлю соціально-економічного розвитку, у якій функції держави зводяться до мінімуму, а діяльність приватних осіб – до максимуму. Головну цьому підході – залишити все у руках приватного (ринкового) сектора інформаційно-телекомунікаційні технології. Представники східної моделі розвитку інформаційного суспільства намагаються розробити альтернативний західному підхід, який базується перш за все на утвердженні і власних ціннісних орієнтацій у відношенні до індустріалізації, інформатизації і соціального розвитку. В її основі лежить співпраця держави і ринку, спроба вус становити зв'язок між культурними цінностями, властивими конфуціанству, і соціальними змінами, що відбуваються. Філософські постулати співіснування і співпроцвітання, а також сприяння держави у реалізації цих принципів на рівні окремої організації являється запорукою успіху. У рамках східної моделі виділяються Японія, «азіатські тигри», певні зсуви позначилися у розвитку цієї сфери у Китаї та Індії.

Поняття «японське економічне чудо» є хрестоматійним. Успіхи країни у розвитку інформаційного суспільства в цілому можна зіставити з успіхами у цій сфері США. Одним з найважливіших факторів їх досягнення являються **значні розходи на наукові дослідження і розробки**, високий пріоритет інформаційно-комунікаційних технологій у вирішенні проблем соціально-економічного розвитку країни. Стратегічними цілями країни у сфері інформатизації являються: побудова найбільшої кількості взаємопов'язаних і сумісних телекомунікаційних мереж, розробка інформаційних приладів і технологій, розвиток програмного забезпечення та інформаційних послуг, підготовка висококваліфікованих кадрів для роботи в інформаційній сфері. Проголошення і наступна реалізація цих цілей слугували стимулом для бурхливого розвитку інформаційно-орієнтованої діяльності в Японії. Слідуючи прикладу розвинутих країн Західної Європи і США, країна змогла добитися блискучих результатів в адаптації імпортованих технологій, і сьогодні її головним пріоритетом стає власне виробництво нового знання, технологій і нових продуктів. Активно розвивається Інтернет (на квітень 2002р.) число користувачів, згідно з даними NetRatings Japan, склало 51, 34 млн., мережний ринок «бізнес-бізнесу» (B2B), віртуальні магазини, з'являються нові форми банківських і фінансових послуг, країна підійшла до освоєння засобів мобільного зв'язку третього покоління (3G). Згідно з прогнозами Агентства планування економіки Японії, упровадження

інформаційних технологій підвищить реальний ВВП країни приблизно на 6% у найближчі три роки. За рахунок найновіших інформаційних технологій планується компенсувати негативний вплив на економіку зменшення численності працездатного населення. В основі інформаційного розвитку «азіатських тигрів» (Південна Корея, Тайвань, Сінгапур і Гонконг) лежить так звана модель економічної співпраці держави і ринку.

Успіх цих країн базується на втручанні держави у прийняття рішень у сфері великих вкладень приватного капіталу, на активній участі держави у створенні національної інформаційної інфраструктури. До проблем інформаційного розвитку, згідно яких уряд висловлює особливе піклування, відноситься постійно зростаюча конкуренція у сфері виробництва і упровадження найновіших інформаційно-комунікаційних технологій і пов'язана з цим потенційна можливість втрати будь-якого сегменту ринку чи робочих місць, а також проблема забезпечення рівного доступу до інформаційних ресурсів. Особливої уваги серед «тигрів» заслуговує Сінгапур, уряд якого розробив стратегічний план «Інтелектуальний острів». Його наміри заключаються в тому, щоб стати однією з перших країн у світі з розвинутою національною інформаційною інфраструктурою, що забезпечує зв'язок комп'ютерів практичному кожному домі, школі чи на робочому місці. Сукупний об'єм інвестицій у цю сферу, згідно статистичного звіту китайського уряду, склав у 2001 р. 30,1 млрд.дол. Зараз Китай займає друге місце у світі по розмірам комунікаційних мереж. Згідно попередніх оцінок, сукупний об'єм інвестицій в науково-дослідну сферу Китаю зі сторони транснаціональних корпорацій досяг 5 млн. дол. З застосуванням іноземного капіталу в країні відкрито більш як 120 наукових центрів, причому більше 10 з них з'явилися після 2002 р. Китайські дипломовані спеціалісти, які вертаються після навчання на батьківщину, також являються могутньою рушійною силою у розвитку китайського сектору нових інформаційно-комунікаційних технологій. Лише у провінції, яка розташована у північно-західній частині Пекіну і відомій як «китайська силіконова долина», більше 500 компаній очолюють ті, хто отримав освіту за кордоном.

Індія не обрала шляху ані повної приватизації, ані шляху м'якої лібералізації, тому її модель називають проміжною. Державні підприємства не передаються у приватний сектор, а конкуренція вирішується на ринку місцевих послуг, при цьому допускається 49% іноземної присутності. Міжміський і міжнародний зв'язок продовжує залишатися у руках держави. Своїм головним капіталом на шляху у глобальне інформаційне суспільство Індія вважає людські ресурси, на сьогодні вона має третій по величині після США і Росії науково-технічний потенціал у світі. ВНЗ щорічно випускають 115 тис. інженерів і 40 тис. менеджерів, з цієї армії спеціалістів 50 тис. чоловік кожного року відправляються працювати за кордон, а потім, після накопичення досвіду, повертаються на батьківщину. Програмісти-індуси, згідно з опитуванням, проведеному консалтинговою фірмою Meta Group, впевнено тримають пальму лідерства з продуктивності, яку приносять компаніям. У майбутньому уряд намагається перетворити країну у великого

імпортера телекомунікаційного обладнання. Отже, як свідчить аналіз, сучасне суспільство переживає один з самих суперечливих і неоднозначних періодів свого розвитку. На зміну постіндустріальному розвитку останніх десятиріч поступово приходить інформаційне, однією з основних характеристик якого являється його глобальний характер. Використовування нових інформаційно-телекомунікаційних технологій набуває вирішального значення для підвищення конкурентоспроможності економіки, розширення можливості її інтеграції у світову систему господарства, підвищення державного управління і місцевого самоуправління.

Термін «інформаційне суспільство» є достатньо широким і включає в себе, перш за все, глобальну уніфіковану індустрію, що розвивається на фоні безперервно зростаючої ролі інформації і знань в економічному і соціально-політичному контексті. Особливу роль в інформаційному суспільстві набуває фактор соціального облаштування, який отримує своє відображення у принципово нових «електронних» формах демократії і докорінному переломі у структурі зайнятості населення. Процес інформаційних перетворень є незворотним, проте ним поки що охоплені не всі країни. Створюється нова картина світу – **інформаційна**, яка свідчить про стан даної сфери у кожному регіоні. Згідно цього, висока щільність інформації, інтенсивність розвитку і використання нових інформаційних технологій приходить сьогодні, у першу чергу, на США, країни ЄС, Японію. Разом з тим навіть у цих розвинутих країнах суспільство є далеким від того, щоб у повній мірі стати інформаційним. Стрімкий розвиток нових інформаційних та телекомунікаційних технологій набуває сьогодні характер **глобальної інформаційної революції**, яка зачіпає всі сфери життєдіяльності суспільства – політику, економіку, управління, фінанси, науку, культуру, міжнародні відносини в цілому. Інформаційні ресурси стають одним із найцінніших елементів як національного, так і загальнолюдського надбання. Результатом розгортання інформаційної революції стає формування нової економіки і нового типу суспільства – інформаційного. Підкреслюючи необхідність скорочення розриву у доступі до інформаційним технологіям між розвинутими і країнами, щоб розвиваються, слід відмітити, що солідна основа політики і дій в інформаційній сфері здатна змінити методи взаємодії країн по просуванню соціального та економічного прогресу у всьому світі. Ефективне партнерство, включаючи сумісну політичну співпрацю, являється одним з ключових елементів раціонального розвитку інформаційного суспільства. При цьому головна задача заключається не тільки в стимулюванні і сприянні переходу до інформаційного суспільства, але також і в повній реалізації його економічних, соціальних і культурних переваг. Для досягнення цих цілей повинні бути визначені **наступні напрямки роботи**: 1) проведення економічних і структурних реформ у цілях створення умов відкритості, ефективності, конкуренції і використання нововведень, які доповнювалися б заходами по адаптації на ринках праці, розвитку людських ресурсів і

забезпечення соціальної згоди; 2) раціональне управління макроекономікою, яке сприяє більш адекватному плануванню зі сторони ділових кіл і споживачів, і використання переваг нових інформаційних технологій; 3) розробка інформаційних мереж, які забезпечують швидкий, надійний, безпечний та економічний доступ за допомогою конкурентних ринкових умов і відповідних нововведень до мережних технологій, їх обслуговуванню і застосуванню; 4) розвиток людських ресурсів, зданих відповідати вимогам століття інформації, через посередництво освіти і по життєвого навчання і задоволення зростаючого попиту на спеціалістів у сфері інформаційних технологій у багатьох секторах економіки; 5) активне використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у державному секторі і сприяння наданню у режимі реального часу послуг, необхідних для підвищення рівня доступу влади для всіх громадян.

З метою максимізації соціально-економічної користі від інформаційного суспільства необхідно удосконалювати **основні принципи і підходи до оптимізації інформаційного суспільства**: 1) продовжувати сприяти розвитку конкуренції і відкриттю ринків для інформаційно-комунікативних технологій, продукції і послуг, включаючи недискримінаційне підключення до основних телекомунікацій; 2) захист прав інтелектуальної власності на інформаційні технології, які мають важливе значення для просування нововведень, пов'язаних з ними, розвитку конкуренції і широкого впровадження нових технологій; важливо підтвердити угоди урядів використовувати тільки ліцензійне програмне забезпечення; 3) ряд послуг, включаючи телекомунікації, транспорт, доставку посилок, мають важливе значення для інформаційного суспільства та економіки, що розвиваються; підвищення їх ефективності та конкурентоспроможності дозволять розширити переваги інформаційного суспільства; 4) розвиток транскордонної електронної торгівлі шляхом сприяння подальшій лібералізації, покращення мереж і відповідних послуг і процедур у контексті жорстких рамок Всесвітньої торгової організації (ВТО), продовження роботи у сфері електронної торгівлі у ВТО та на інших міжнародних форумах; 5) послідовні підходи до оподаткування електронної торгівлі, що базуються на принципах, включаючи недискримінацію, рівноправність, спрощеність та інші ключові моменти, узгоджені в контексті роботи Організації економічної співпраці і розвитку (ОЕСР); 6) розвиток ефективного механізму захисту приватного життя споживача, а також захисту приватного життя при обробці особистих даних, забезпечуючи при цьому вільний потік інформації. Зусилля міжнародної спільноти, направлені **на розвиток глобального інформаційного суспільства**, повинні супроводжуватися узгодженими діями по створенню безпечного і вільного від злочинності кіберпростору. Важливе місце займає обговорення питання про подолання електронно-цифрового розриву всередині держав і між ними. Було прийнято рішення про створення Групи з можливостей інформаційних технологій (Digital Opportunities Task Force, DOT Force), задачі якої активно сприяти діалогу з країнами, що розвиваються,

міжнародними організаціями та іншими учасниками для просування міжнародної співпраці з метою забезпечення політичного, нормативного і мережного забезпечення, а також покращення технічної сумісності, розширення доступу, пониження витрат, укріплення людського потенціалу; сприяти більш тісному діалогу між партнерами.

З цією метою вище названою Групою розробляються та аналізуються варіанти прийняття конкретних заходів щодо формування політичного, нормативного і мережного забезпечення у наступних **пріоритетних областях**: 1) підтримка політичного консультування і укріплення місцевого потенціалу з тим, щоб сприяти проведенню гнучкої конкуренції, яка враховує соціальні аспекти політики, а також її нормативному забезпеченню; 2) сприяння обміну досвідом між країнами, що розвиваються, більш ефективному і широкому використанню інформаційно-комунікаційних технологій у сфері розвитку, включаючи такі напрямки, як скорочення бідності, освіта, охорона здоров'я та інші; 3) удосконалення системи управління, включаючи вивчення нових методів комплексної розробки політики, а також підтримка зусиль МБР та інших міжнародних організацій з метою об'єднання інтелектуальних і фінансових ресурсів у контексті можливих програм співпраці; 4) мобілізація ресурсів з метою покращення інформаційно-комунікаційної інфраструктури, пошук шляхів пониження витрат для країн, що розвиваються, для забезпечення технічної сумісності; підтримка програм доступу на місцевому рівні; 5) сприяння підготовці спеціалістів у сфері інформаційних технологій, розробка інноваційних підходів з метою розширення технічної допомоги, включаючи дистанційну освіту і підготовку на місцевому рівні; 6) оцінка і розширення можливостей використання електронної торгівлі через посередництво консультування при відкритті бізнесу у країнах, що розвиваються, а також мобілізації ресурсів з метою сприяння підприємцям у використанні інформаційно-телекомунікаційних технологій для підвищення ефективності їх діяльності і розширення доступу до нових ринків; 7) забезпечення відповідності «правил гри», які виникають, у сфері розвитку і укріплення здатності країн, що розвиваються, відігравати конструктивну роль у визначенні цих правил. Так. На саміті країн «великої вісімки» (2001 р.) у Генуї був підписаний план дій, покликаний ліквідувати так звану «цифрову нерівність», яка стала все більш очевидною як на національному, так і міжнародному рівнях. План передбачає, зокрема, розробку національних стратегій у сфері нових інформаційних і телекомунікаційних технологій. Ці «електронні» стратегії повинні стати основою глобальної політики, направленої на розвиток нових технологій у кожній країні, у тому числі урядових ініціатив у сфері електронних систем і засобів зв'язку, а також на підвищення конкурентоспроможності в цілому. Враховуючі подібні ініціативи, **інформаційна революція** змінює світ на наших очах, надаючи людству принципово нові рішення і можливості у всіх сферах життєдіяльності., але у той же час приносить і нові проблеми. Серед них –

цифрова нерівність, проблема правового регулювання Інтернет, електронної комерції і оподаткування у цій сфері, питання інтелектуальної власності, проблема забезпечення безпеки і конфіденційності інформації, можливість психологічного впливу на індивідуальну і суспільну свідомість з метою нав'язування свого бачення характеристик противника, його образу, використовуючи сучасні інформаційно-комунікаційні технології, що виступають фактором формування інформаційного суспільства. Істотною проблемою у рамках світового інформаційного простору являється непропорціональне використання можливостей Інтернет і інформаційно-телекомунікаційних технологій в цілому. Згідно даних компанії Nua Internet Surveys, у травні 2002р. число користувачів мережі по всьому світу склало 580,78 млн. людей, з них 32% приходить на жителів європейських країн, ще 31,45% - на США і Канаду, біля 29% - на країни АТР, приблизно 6% - на країни Латинської Америки. На Африку з 800 млн. населенням приходить всього 1% від загальної кількості користувачів у світі, причому 90% з них проживають в ЮАР. Таким чином, можливості Інтернет використовуються сьогодні перш за все у розвинутих країнах: Великобританії, Німеччині, Франції, США, Канаді. Така картина викликає серйозні загрози, постільки якщо розвиток мережі у подальшому буде відбуватися також нерівномірно, то за бортом міжнародної комунікаційної системи залишиться значна частина світової спільноти, яка не має доступу до комунікаційним і комп'ютерним технологіям.

Як свідчить аналіз, у США почав використовуватися термін «**цифрова нерівність**», (чи «цифровий розрив» - *digital divide*), переслідуючи мету означити проблему нерівності доступу до нових інформаційних технологій, яка гостро стоїть не тільки на міжнародному рівні, але й на макрорівні кожної країни. В той же час виникає багато проблем не правового регулювання Інтернет, що потребує вироблення законів про Інтернет і створення кодексів «інфоетики». США виступають за необхідність державного втручання у вирішення таких питань, як забезпечення захисту персональної інформації в Інтернет, захисту інтелектуальної власності. Позиція США з приводу розвитку глобальної електронної комерції заключається в наступному: зі сторони держави важливо забезпечити ринковий, не регулятивний підхід до розвитку. Головна роль у формуванні глобальної комерційної інфраструктури відводиться переважно приватному сектору. Слід констатувати, що дана проблема вже переросла у міжнародну, тому необхідні колективні зусилля держав, щоб з нею ефективно боротися чи тримати під контролем. Істотним кроком на цьому шляху стало розробка заходів з комп'ютерними злочинами, покликаними забезпечити створення нових способів відслідковування атак на комп'ютерні мережі для виявлення хакерів у найкоротші строки; прийняття заходів для збереження важливої інформації у комп'ютерних мережах; більш активне використання нових інформаційно-комунікаційних технологій. Однією із значних перепон на шляху становлення глобального

інформаційного суспільства і вирішення проблем, які виникають, являється мовний бар'єр.

Висновки

Таким чином, інформаційна революція, основу якої складає бурхливий розвиток обчислювальної техніки та нових інформаційно-комунікаційних технологій, все більше стає причиною радикальних змін у політичній, економічній і соціально-культурній сферах. Поява глобальних інформаційних мереж типу Інтернет істотно змінює традиційні моделі економіки і бізнесу; процес конвергенції стирає технологічні, економічні і правові кордони. Відбувається становлення «**нової економіки**», що характеризується значним збільшення продуктивності праці та інновативності за рахунок використання нових технологій. Все більше значення для успішного економічного розвитку набуває «електронна готовність» держав до участі у глобальних інформаційних мережах. Важливо не допустити розширення в інформаційному середовищі конфронтації і протиборства, а також подальшого загострення «цифрової нерівності» між різними країнами і останнім світом, а такі загрози є реальними. Саме держава повинна відіграти роль координатора діяльності різних суб'єктів суспільства і цілеспрямованою політикою сприяти інтеграції громадян в глобальне інформаційне суспільство, залишаючи при цьому свої інтереси у світовому інформаційному просторі.

Перспективи подальших наукових досліджень

- формування концепції розвитку інформаційних технологій в сучасному українському суспільстві у різних сферах життєдіяльності людського суспільства.

Список літератури

1. Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации / Р.Ф. Абдеев. – М.: ВЛАДОС, 1994. – 334 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Даниэл Белл; пер. с англ. – М.: Academia, 2004. – 788 с.
3. Винер Н. Кибернетика / Норберт Винер. – М.: Современное радио, 1968. – 325 с.
4. Грядущее информационное общество / ред. А.А.Лазаревич, А.В.Ханкевич, Д.И.Широканов.- Минск: Белорусская наука, 2006.- 392 с.
5. Даніл'ян В. О. Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз): дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Даніл'ян Вадим Олегович. – Х., 2006. – 200 с.
6. Дайзард У. Наступление информационного века / У.Дайзард // Новая технократическая волна на Западе. – С.343-344.
7. Иванов Д.В. Виртуализация общества // Социология и социальная антропология. Под ред. В.Д. Виноградова и В.В. Козловского. – СПб., 1997. – с.67.

8. Каныгин Ю.М. Информатизация управления: социальные аспекты / Ю.М. Каныгин; [отв. ред. А.А.Бакаев], – К.: Наукова думка, 1991. – 156 с. (АН УССР, Ин-т социологии).

9. Кастельс М. Пути к информационному обществу: структура занятости в семи главных индустриальных странах, 1920-1990 гг. / М. Кастельс, Ю. Аояма // Междунар. обзор труда. – М., 1995. – Т. 133, № 1/3. – С. 52-79.

10.Лазаревич А.А. Глобальное коммуникативное общество /Анатолий Аркадьевич Лазаревич. – Минск: Белорусская книга, 2008. – 350с.

11. Моисеев Н.Н. Информационное общество: возможность и реальность / Никита Николаевич Моисеев. // Информационное общество. – М.: АСТ, 2004. – 507 с.

12. Урсул А. Д. Информатизация общества и безопасность развития цивилизации / А. Д. Урсул // Социально-политические науки. – М., 1990. – № 10. – С. 28-38.

Надійшла до редакції 20.04.2012р.

В.И. ПОЖУЕВ

Запорожская государственная инженерная академия, Запорожье

**ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК
ОДИН ИЗ САМЫХ ВАЖНЫХ ФАКТОРОВ ФОРМИРОВАНИЯ
ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА**

В статье дается анализ бурного развития и распространения новых информационных технологий, которые приобретают сегодня характер глобальной информационной революции, которая осуществляет значительное влияние на политику, экономику, управление, финансы, науку, культуру и другие сферы человеческой жизнедеятельности в рамках национальных границ и в мире в целом; дается анализ формирования сетевого общества и глобальной сетевой экономики, которая осуществляется на основе формирования национальной информационной инфраструктуры

Ключевые слова: информационно-коммуникативные технологии, информационное общество, информационная экономика, информационная инфраструктура, глобальное информационное общество, информационная сфера, глобальная сетевая экономика, сетевое общество, национальная информационная инфраструктура

V.Pozhuev

Zaporozhye state engineering academy, Zaporozhye

**INFORMATIONAL-COMMUNICATION TECHNOLOGIES AS ONE OF THE
MOST IMPORTANT FORMATION` FACTORS OF THE INFORMATION SOCIETY**

In article the analysis of rapid development and spreading the new information technologies which getting today character of global information revolution which carries out significant influence on a policy, economy, management, finance, science, culture and other spheres of human life within the limits of national borders and in the world as a whole is given; the analysis of formation the network society and global network economy which is carried out on the basis of formation of a national information infrastructure is given.

Key words: informational-communicative technologies, information society, information economy, information infrastructure, global information society, information sphere, global network economy, network society, national information infrastructure